

Offentlig upphandling i Norden uppgår till omkring SEK 1000 miljarder per år – denna köpkraft kan effektivt bidra till miljövänligare produkter. Fokus på miljö kan dessutom skapa ökade värden för din verksamhet, sänka totalkostnaderna och förbättra verksamhetens anseende

ett gott köp

Hur viktig är upphandlingen för den värdeskapande processen i din verksamhet?

Vilka mervärden ger ett ökat fokus på miljö?

Och vad kan du som ledare göra?

norden

till lokalpolitiker och ledare inom offentlig sektor

Broschyren är initierad och finansierad av Nordiska Ministerrådet

Korta fakta

miljöhänsyn vid upphandling bidrar till att miljöproblemen minskar

FN:s miljötoppmöte i Johannesburg 2002 beslutade följande:
"Fundamental changes in the way societies produce and consume are indispensable for achieving global sustainable development. [...] This would include actions at all levels to: [...] Promote public procurement policies that encourage development and diffusion of environmentally sound goods and services"

OECD rekommenderar:
"...that Member countries take greater account of environmental considerations in public procurement of products and services [...] Act C(2002)3

Detta har betonats i den nordiska strategin för hållbar utveckling och av samtliga regeringar i de nordiska länderna. Regelverket för offentlig upphandling ger idag goda möjligheter att ställa miljökrav.

De största utmaningarna i dagens konsumtionssamhälle är att

- Reducera utsläpp av klimatpåverkande gaser
- Reducera utsläpp av hälso- och miljöfarliga kemikalier
- Förhindra överutnyttjande av resurser och begränsa avfallsmängderna
- Stoppa nedbrytningen av ozonlagret i atmosfären
- Säkra biologiskt mångfald (dvs antalet levande arter på jorden)

Vid upphandling är det därför viktigt att ta hänsyn till:

- Förbrukningen av råvaror och energi
- Kemikalier i produkter
- Förorenande utsläpp
- Avfallsgenerering

Miljöhänsyn ger fördelar

miljöfokus vid upphandling kan ge följande vinster för din verksamhet:

- Verksamheten bidrar till en hållbar utveckling
- Verksamheten får bättre anseende genom att ta samhällsansvar
- Verksamheten sparar pengar, t.ex. genom att välja en bil med låg bensinförbrukning
- Den lokala miljön förbättras - både för den egna personalen och för medborgarna
- Reducerad risk - både med hänsyn till anseende och kostnader
- Verksamheten arbetar i enlighet med de politiska besluten

Vilken betydelse har upphandlingen?

verksamhetens mål ska nås - med effektiv resursförbrukning

De viktigaste resurserna är arbetskraft och upphandlade varor och tjänster. Dåliga upphandlingar kan kosta mycket i kronor och ören men kanske ändå mer i frustration, förlorad produktivitet och negativt anseende.

När alla investeringar av varor och tjänster har räknats in ligger upphandlingskostnaderna ofta på 40-70% av totalkostnaderna.

Har du tillräckligt bra kontroll över upphandlingen i din verksamhet? Försök svara på följande frågor:

- Hur stor andel av budgeten går till upphandling varje år?
- Vilken policy och vilka riktlinjer gäller för upphandlingsfunktionen?
- Vilka mål har satts upp och hur rapporterar man med hänsyn till dessa?
- Hur är upphandlingsfunktionen organiserad och är upphandlingskompetensen tillräckligt hög?
- Vilka ramavtal finns och hur är lojaliteten mot dessa?
- Ligger fokus på inköpskostnaderna eller tar man hänsyn till livscykelkostnaden?

Hur kan man stärka miljöprofilen och säkra effektiva upphandlingar? En bra start är att utforma en upphandlingspolicy enligt förslaget på nästa sida för din egen verksamhet, få förslaget antaget och följa upp det

Förslag till upphandlingspolicy

Här nedan följer grundelementen till en policy. Anpassa dessa så att de kan användas i din egen verksamhet

1. Förankring

Policyn bör förankras i nationell lagstiftning, överordnade policyformuleringar, miljöstyrningssystem, strategier och liknande.

2. För vem?

Denna inköpspolicy vänder sig till anställda och leverantörer.

3. Upphandlingsfunktionens uppgift och roll

Upphandlingsfunktionen ska:

- Vara en servicefunktion som bidrar positivt till värdeskapande processer inom verksamheten
- Upphandla de varor, tjänster, byggnader och anläggningar som det finns behov av
- Säkerställa att upphandlingarna bidrar till effektiv drift och bästa möjliga ekonomiska resultat över tiden
- Bidra till att reducera den totala miljöbelastningen från varor och tjänster som upphandlas och förbrukas
- Säkerställa att upphandlingarna görs i enlighet med gällande lagar och förordningar

4. Behovsstrategi

Upphandlingsfunktionen ska ha en behovsstrategi som:

- Identifierar kritiska produkter för verksamheten
- Identifierar de produktgrupper som har störst förbättringspotential
- Organiserar varje enskild upphandling så effektivt som möjligt

5. Etik

Följande etiska principer ligger till grund för upphandlingsfunktionens arbete:

- Förhållandet till leverantörer ska präglas av öppenhet, ärlighet och trovärdighet
- Upphandlingsfunktionen ska alltid uppträda så att vår integritet och trovärdighet inte kan ifrågasättas

6. Principer för upphandlingsprocessen

Följande principer ligger till grund för upphandlingsprocessen:

- Alltid utvärdera alternativa lösningar och undvika nyanskaffningar om det är möjligt
- Identifiera och verifiera det faktiska behovet i ett samarbete mellan upphandlare och användare
- Alltid ha en helhetssyn som grund vid behovsverifiering tvärs över avdelningar och över tid
- Använda objektiva och funktionsbaserade specifikationer och kriterier
- Följa upp leveranser genom driftsfasen fram till kvittblivning/återvinning
- Informera bortvalda leverantörer om varför de inte blev valda

7. Riktlinjer för val av leverantörer

Följande riktlinjer ligger till grund för val av leverantör:

- Leverantörer ska bland annat väljas mot bakgrund av erfarenhet, kompetens, teknisk förmåga, soliditet och dokumenterade system för miljö- och kvalitetsstyrning
- Vid val av produktlösning ska man bland annat ta hänsyn till livscykelkostnader, kvalitet och miljöegenskaper

8. Rapportering

Upphandlingsfunktionen ska årligen rapportera till ledningen hur denna policy efterlevs

Elektronisk version av detta policyförslag finns tillgängligt på www.norden.org/miljoe/sk/innkjop.asp

Mer information om miljöanpassad upphandling

Utbildningar i EKU-verktyget och miljöanpassad upphandling erbjuds av Svenska Miljöstyrningsrådet. Se www.eku.nu Här kan du också beställa Miljöledning vid upphandling och inköp, en omfattande handbok om miljöanpassad upphandling.

Naturvårdsverket har utarbetat ett utbildningsmaterial Kort om miljö och vår konsumtion – för upphandlare och inköpare. Materialet består av ett kompendium och ett OH-paket och är avsett att användas vid utbildning i miljöanpassad upphandling, men även som fristående läsning. Utbildningsmaterialet finns tillgängligt för beställning eller nedladdning på www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Verktyg:

Miljöstyrningsrådet förvaltar EKU-verktyget, en internet-baserad databas som bl.a. erbjuder en kortfattad beskrivning över hur man kan ta miljöhänsyn i upphandlingsprocessen, förslag på miljökriterier för olika produkter och ett nyhetsbrev. www.eku.nu

Information om miljömärken www.miljemarkarna.se

Information om certifierade miljövarudeklarationer
www.environdec.com

EU-kommissionens databas för miljöinformation om produkter http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing/

I denna serie finns även en broschyr riktad till lokalpolitiker och beslutsfattare. Båda broschyrerna kan beställas eller laddas ner i pdf-format på www.naturvardsverket.se/bokhandeln

norden

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

www.designkompagniet.no/trykktet hos Zoom, Oslo

miljö och offentlig upphandling

Broschyren är initierad och finansierad av Nordiska Ministerrådet

